

Concept- Omgevingsvisie Drenthe

provincie Drenthe

CONCEPT

Horizon van Drenthe

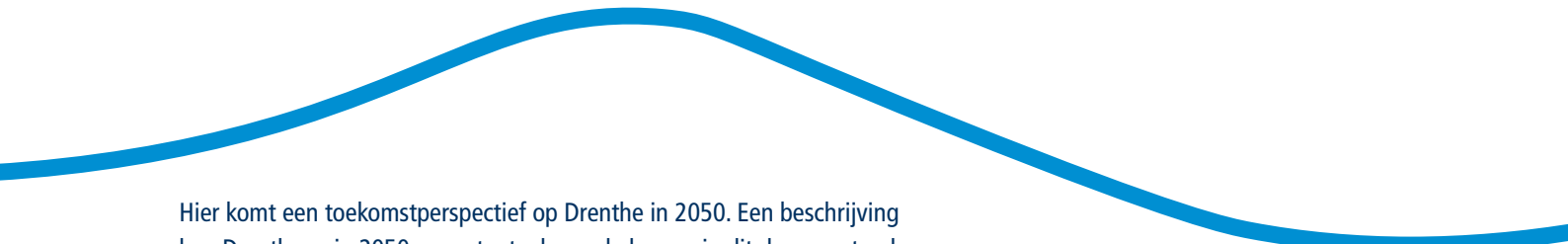
November 2025

Inhoud

Drenthe in 2050	5
Begrippenlijst	7
1. Omgevingsvisie Drenthe: koers voor 2050	9
1.1. Provinciale bemoeienis met de fysieke leefomgeving	9
1.2. Provinciale instrumenten van de Omgevingswet	9
2. Opgeven: brede welvaart behouden in een veranderende wereld	13
2.1. Klimaatverandering	13
2.2. Demografische verandering	14
2.3. Verdeling van de ruimte en behoud van kwaliteit	14
3. Sturingsfilosofie	15
3.1. Omgevingswet: anders werken	15
3.2. Onze sturingsfilosofie	15
3.2. Ons Kompas: transparante en navolgbare besluitvorming op basis van onze leidende principes	18
4. De bewegingen die we maken	23
4.1. Een toekomstbestendig landelijk gebied	24
4.1.1. Beweging naar een klimaatrobuust water- en bodemsysteem	25
4.1.2. Beweging naar een toekomstbestendig landbouwsysteem	28
4.1.3. Beweging naar een robuust natuursysteem	30
4.1.4. Beweging naar een vitaal platteland	32
4.2. Een vitale samenleving	34
4.2.1. Versterken van de regionale samenwerking	35
4.2.2. Afspraken maken over verstedelijking	35
4.2.3. Bijdragen aan de versterking van de netwerken voor economie, mobiliteit en energie	36
4.2.4. Bijdragen aan een vitale samenleving en een aantrekkelijk leefomgeving	37
4.3. Een mooi, schoon, gezond en veilig Drenthe	39
5. Participatie: samen werken aan de Horizon van Drenthe	44
Spoor 1 – Benutten van wat er al is	44
Spoor 2 – Jongeren geven richting	44
Spoor 3 – Inwoners van Drenthe	44
Spoor 4 – Medeoverheden	45
Spoor 5 – Vakprofessionals en maatschappelijke organisaties	45

Drenthe in 2050

Hier komt een toekomstperspectief op Drenthe in 2050. Een beschrijving hoe Drenthe er in 2050 voor staat, als we de keuzes in dit document nakomen en onze ambities werkelijkheid worden.

We gebruiken de impactanalyse Brede Welvaart (m.e.r.) om dat te onderbouwen. Het wordt een samenvatting met een doorkijk naar de resultaten en het geeft een beschrijving hóe de provincie heeft gehandeld.

Begrippenlijst

Lees de begrippenlijst om deze Omgevingsvisie goed te kunnen begrijpen.

Beleidskader	Een integraal strategisch beleidsdocument van Provinciale Staten met een visie voor de lange termijn, op basis van maatschappelijke opgaven en ambities. In het beleidskader worden beleidskeuzes gemaakt over opgaven die van provinciaal belang zijn en wordt de sturingsfilosofie beschreven waarmee de strategische doelen gerealiseerd kunnen worden.
Omgevingsvisie	Het beleidskader van Provinciale Staten voor de fysieke leefomgeving, waarvan de juridische grondslag ligt in de Omgevingswet.
Maatschappelijke opgave	Een probleem of een kans die in de maatschappij wordt gevoeld en die om een interventie van de provincie vraagt. Het zijn de grote onderwerpen waar we de komende jaren mee aan de slag moeten.
Ambitie	Het streven naar een bepaald doel.
Strategisch doel	Beoogt een maatschappelijk effect op de lange termijn te bereiken, waaraan de provincie (samen met partners) bijdragen levert door veranderingen teweeg te brengen.
Maatschappelijk effect	Het gevolg van de tot stand gebrachte verandering (kwaliteit) en de acceptatie daarvan door de betrokkenen in de maatschappij op basis van de vooraf beoogde strategische doelstelling.
Programma	Een beleidsdocument onder de Omgevingswet van Gedeputeerde Staten waarin de strategische langetermijndoelen en beleidskeuzes uit de Omgevingsvisie zijn vertaald naar tactische doelen en resultaten voor de middellange termijn (4-7 jaar). Een programma heeft een uitvoeringskader waarin elk tactisch doel is uitgewerkt met beoogde resultaten, op basis van één of meerdere aanpakken, én een uitvoeringsagenda met een overzicht van de voorgenomen maatregelen die in de programma-periode worden uitgevoerd.
Tactisch doel	Beoogt een concreet resultaat op de middellange termijn te behalen, waarbij de provincie vanuit haar eigen rol (en samen met partners) de daarbij behorende voorgenomen maatregelen uitvoert. Tactische doelen zijn meetbaar (SMART) en vormen de brug tussen strategische doelen en operationele doelen.
Omgevingsverordening	Verordening van Provinciale Staten die alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving vastlegt.
Projectbesluit	Besluit van Gedeputeerde Staten om de realisatie van een provinciaal project mogelijk te maken, inclusief de regels en maatregelen die daarvoor nodig zijn in de fysieke leefomgeving (bijvoorbeeld voor natuurontwikkeling of regionale infrastructuur).
Vorbereidingsbesluit	Besluit van Provinciale Staten waarmee tijdelijk regels kunnen worden gesteld om ongewenste ontwikkelingen tegen te houden, terwijl nieuw beleid of een project wordt voorbereid.

Omgevingsvergunning	Vergunning die door Provinciale Staten wordt verleend voor activiteiten die gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving en waarvoor de provincie bevoegd gezag is, zoals ontgrondingen of milieubelastende inrichtingen.
Omgevingsplan	Het plan waarin de gemeenteraad alle regels vastlegt voor de fysieke leefomgeving binnen haar grondgebied. Het omgevingsplan bevat zowel ruimtelijke regels (zoals bestemmingen en bouwregels), als regels over milieu, water, natuur, gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit. Het vervangt de vroegere bestemmingsplannen.
Milieueffectrapportage (m.e.r.)	Een procedure waarmee de milieugevolgen van een plan of project in beeld worden gebracht, zodat deze kunnen worden meegewogen bij de besluitvorming.
Gebiedsproces	Een gezamenlijk traject waarin provincie, gemeenten, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties samenwerken aan de ontwikkeling van een gebied, met als doel tot gedragen keuzes, maatregelen en uitvoering te komen.
Omgevingskwaliteit	De kwaliteit van de fysieke leefomgeving, die zowel het verleden (herkomstwaarde), het gebruik (gebruikswaarde), de beleving (belevingswaarde) als duurzaamheid en aanpasbaarheid (toekomstwaarde) omvat. Het gaat daarmee over ruimtelijke, landschappelijke, milieu, erfgoed- en identiteitsaspecten.
Omgevingsveiligheid	Het geheel van maatregelen, afwegingen en voorwaarden gericht op het voorkomen, beperken en beheersen van risico's voor mens en milieu die kunnen ontstaan door ongevallen, rampen of crisissituaties in de fysieke leefomgeving.
Ruimtelijk systeem	Een samenhangend geheel van natuurlijke, landschappelijke of maatschappelijke onderdelen die gezamenlijk de werking en inrichting van de leefomgeving bepalen.

1. Omgevingsvisie Drenthe: koers voor 2050

Deze concept-Omgevingsvisie schetst het toekomstperspectief voor Drenthe in 2050. De visie laat zien voor welke maatschappelijke opgaven we staan en wat de provincie Drenthe doet om deze samen met onze partners aan te pakken.

De Omgevingsvisie legt onze ambities, strategische langetermijndoelen en kaderstellende beleidskeuzes voor de fysieke leefomgeving vast en beschrijft de sturingsfilosofie waarmee we onze ambities en doelen willen realiseren. Daarmee vormt de visie de basis voor zowel onze langetermijnagenda als onze samenwerkingsagenda met gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties en inwoners.

1.1. Provinciale bemoeienis met de fysieke leefomgeving

De Omgevingswet bepaalt dat het gemeentebestuur het voortouw heeft bij het uitvoeren van taken en het nemen van besluiten over de leefomgeving. Gemeenten staan immers het dichtst bij inwoners en bedrijven en weten goed wat er lokaal speelt.

Er zijn ook onderwerpen waar de provincie een eigen verantwoordelijkheid heeft. In de Omgevingswet (artikel 2.18) staat welke specifieke taken dat zijn. Denk aan onderwerpen die meerdere gemeenten raken of die te maken hebben met grotere ruimtelijke structuren, zoals natuur, water of infrastructuur.

Soms ligt een taak of bevoegdheid zowel bij gemeenten als bij de provincie. In dat geval kijken we of er sprake is van een provinciaal belang; het onderwerp is belangrijk voor Drenthe als geheel en/of het belang kan niet goed door gemeenten alleen worden behartigd.

Wat precies een provinciaal belang is, hangt af van de situatie. De wet geeft daar bewust ruimte voor, omdat maatschappelijke vraagstukken zich niet altijd laten voorspellen. Onderwerpen die in deze Omgevingsvisie aan bod komen, zien wij in elk geval als van provinciaal belang. Deze thema's vragen om samenwerking en afstemming op Drentse schaal.

1.2. Provinciale instrumenten van de Omgevingswet

Omgevingsvisie: strategisch beleidskader van Provinciale Staten

De Omgevingsvisie is hét strategische beleidsdocument van Provinciale Staten voor de fysieke leefomgeving. De verplichting om één integrale visie op te stellen is vastgelegd in artikel 3.1, lid 2 van de Omgevingswet.

De Omgevingsvisie bindt alleen de provincie zelf. Dat betekent dat wij gehouden zijn aan de keuzes die in deze visie zijn vastgelegd. Gemeenten en waterschappen betrekken de provinciale Omgevingsvisie bij hun eigen afwegingen, zoals wij dat doen met de nationale Omgevingsvisie en met de visies van onze gemeenten en waterschappen.

De Omgevingsvisie geeft richting door opgaven, ambities en langetermijndoelen te beschrijven. Met het vastleggen van uitgangspunten, rollen en instrumenten vormt het een kader voor uitvoering.

Provinciale Omgevingsverordening

Provinciale Staten stellen een Omgevingsverordening (POV) vast waarin regels over de fysieke leefomgeving worden opgenomen. Deze regels kunnen verschillen per onderwerp van verplichtend (omgevingswaarden) tot sturend (activiteiten). De regels in de verordening zijn wél bindend voor andere partijen.

Uitwerking in programma's

Een programma is bedoeld om uitvoering te geven aan het provinciale beleid voor de fysieke leefomgeving. Het programma biedt ruimte voor beleidsuitwerking binnen de kaders die door Provinciale Staten zijn gesteld. Het programma vertaalt de langetermijndoelen uit de Omgevingsvisie naar uitvoeringsgerichte maatregelen en instrumenten voor de middellange termijn (4 tot 7 jaar).

De Omgevingswet schrijft drie verplichte programma's voor: het Regionaal Waterprogramma, het Beheerplan Natura 2000 en het Actieplan Geluid. Daarnaast kan de provincie naar eigen inzicht andere 'vrijwillige' programma's vaststellen.

Beleidsbouwwerk met instrumenten uit de Omgevingswet

In de toekomst vormen de Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening en de programma's, samen met een monitoring- en evaluatieprogramma, het provinciale beleidsbouwwerk. Die vormt de basis van de integrale aanpak zoals de Omgevingswet die beoogt. Hier werken we de komende jaren naartoe.

We starten met een beleidsbouwwerk dat bestaat uit deze Omgevingsvisie en de bestaande beleidsdocumenten, zoals opgenomen in tabel 1.1. Gaandeweg worden deze beleidsstukken herzien of geïntegreerd in nieuwe programma's en de verordening, zodat één samenhangend en actueel stelsel ontstaat voor de fysieke leefomgeving.

Daarbij werken we volgens de beleidscyclus van de Omgevingswet. Dat betekent dat we beleid cyclisch ontwikkelen, uitvoeren en verbeteren: van visievorming en doorwerking in regelgeving en programma's naar uitvoering en initiatieven in de praktijk. De resultaten hiervan worden gevolgd via monitoring en evaluatie, zodat de uitkomsten weer terugvloeien naar de visie en nieuwe beleidskeuzes.

Deze manier van werken zorgt ervoor dat het provinciale beleid lerend en adaptief is, beter inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen en ruimte laat voor initiatieven vanuit de samenleving.

Impactanalyse Brede Welvaart en monitoring en evaluatie-programma

Om de keuzes in de Omgevingsvisie te onderbouwen doorlopen we de procedure van een milieueffectrapportage. Wij kiezen voor een bredere beoordeling met een Impactanalyse Brede Welvaart. In de Impactanalyse beschrijven we

de huidige staat van de Drentse leefomgeving, de autonome ontwikkeling bij gelijkblijvend beleid en de bijdrage van de keuzes uit de Omgevingsvisie.

De Impactanalyse maakt straks onderdeel uit van deze Omgevingsvisie en dient als basis voor het monitorings- en evaluatieprogramma waarmee we gaan bijhouden of doelen in zicht komen of dat beleidsmatig bijsturing nodig is.

Motiveringsplicht participatie

De Omgevingswet vraagt om een goede betrokkenheid van de samenleving bij de totstandkoming van beleid en een motivering hoe de participatie heeft plaatsgevonden. Hoofdstuk 5 beschrijft het participatieproces rond de Omgevingsvisie.

Leeswijzer

De Omgevingsvisie wordt gepubliceerd in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Dit betekent dat de Omgevingsvisie een digitale kaart wordt die aangeeft op welke plek welk beleid van toepassing is. We schrijven in vier hoofdstukken naar deze gebiedsaanduidingen toe. In het volgende hoofdstuk gaan we eerst in op de belangrijkste maatschappelijke opgaven richting 2050. Hoofdstuk 3 gaat in op de wijze waarop we met deze opgaven aan de slag willen: onze sturingsfilosofie. Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 4 onze ambities en strategische langtermijndoelen: de beweging die we willen maken naar de gewenste toekomst. Hoofdstuk 5 beschrijft het participatieproces. In de twee laatste hoofdstukken (pm) gaan we een vertaling maken naar de betekenis voor verschillende gebieden en gaan we in op de monitoring en evaluatie van de Omgevingsvisie.

Tabel 1.1 Overzicht vigerende beleidsdocumenten

Beleidsthema	Provinciaal beleidsdocument
Ruimte	Omgevingsverordening Drenthe
Mobiliteit	Mobiliteitsprogramma 2021-2030
Energie	Energieagenda 2024-2027 en Energievisie 2050 (2025)
Economie	Economische Koers (2024)
Wonen	Woonagenda 2024-2028
Recreatie en Toerisme	Agenda Recreatie en Toerisme 2024-2028
Water	Regionaal Waterprogramma 2022-2027
Landbouw	Landbouwkoers (2025) en Programma Toekomstgerichte Landbouw (2017)
Natuur	Natuurvisie Gastvrij Natuur 2040 (2022) en Drentse Bomen- en Bossenstrategie (2022), Natuurbeheerplannen
Bodem	Strategie Bodem en Ondergrond (2021)
Milieu	Milieustrategie 2025-2027, Actieplan Geluid
Cultuurhistorie	Cultuurhistorisch Kompas (2024)
Sociaal beleid	Sociale agenda 2024-2029
Cultuur	Cultuurnota 2025-2028

2. Opgaven: brede welvaart behouden in een veranderende wereld

In een groot deel van Drenthe is momenteel sprake van een hoge brede welvaart. Veel mensen zijn welvarend en gelukkig. Er is relatief weinig werkloosheid, weinig criminaliteit, de publieke voorzieningen en (digitale) infrastructuur functioneren naar behoren. Daarnaast is er relatief veel vertrouwen in elkaar en veel gemeenschapszin. Dat betekent niet dat iedereen het goed heeft. Er zijn ook Drenten die te maken hebben met financiële problemen of zelfs met armoede, en niet iedereen krijgt dezelfde kansen. Daarnaast zijn er zorgen over de gezondheid van veel inwoners, mede als gevolg van een achterstands-situatie.

Nederland staat voor een periode waarin meerdere opgaven samenkomen en elkaar beïnvloeden. Dat heeft ook gevolgen voor Drenthe. We ondervinden steeds meer de gevolgen van klimaatverandering en een vergrijzende bevolking. De natuurkwaliteit staat onder druk, met als gevolg dat de stikstofcrisis de bouw en landbouw deels heeft stilgelegd. Daarnaast is de waterkwaliteit nog niet op orde, is er onvoldoende capaciteit op het elektriciteitsnet om gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken en is krapte op de woningmarkt. Ook geopolitieke ontwikkelingen vragen om nieuwe keuzes. Er dreigt tekort aan ruimte, menskracht, geld, water, grondstoffen en energie.

De toegenomen complexiteit door de stapeling van opgaven, regelgeving en belangentegenstelling gaat gepaard met een terughoudendheid om stappen te zetten. Door al deze factoren wordt het steeds moeilijker om keuzes te maken. Waar we vroeger nog per onderwerp een oplossing konden bedenken, vraagt de wereld van nu om samenhang, een gezamenlijke aanpak en een uitvoeringsgerichte overheid zonder handelingsverlegenheid.

Met veel van de hierboven genoemde opgaven zijn we al druk bezig. We werken aan natuurontwikkeling, maken ruimte voor water en ondersteunen de landbouw. Met ons programma Bodem en ondergrond dragen we bij aan behoud en herstel van een vitale bodem. We werken aan woningbouw, infrastructuur, vervoer en een duurzame energievoorziening en ondersteunen onze economie en ondernemers. Met onze milieustrategie en onze agenda's voor cultuur, sociaal en recreatie en toerisme dragen we bij aan gezondheid, welzijn, sociale cohesie, cultuur en recreatieve mogelijkheden in Drenthe. Bij dit alles zetten we in op behoud en ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit. Voor de toekomst is er meer nodig dan de optelsom van wat we nu al doen. De volgende ontwikkelingen maken langetermijnbeleid, heldere keuzes en een daadkrachtige, gezamenlijke aanpak noodzakelijk:

2.1. Klimaatverandering

Het klimaat verandert wereldwijd. Dat heeft gevolgen voor ijskappen, zeespiegel en golfstromen en leidt tot extremer weer. De gevolgen daarvan voelen we steeds sterker. De neerslag neemt toe, met meer regen in de winter en hevige piekbuien in de zomer. De zomers worden heter, met langere perioden van droogte. De gemiddelde temperatuur stijgt, terwijl het aantal dagen met vorst afneemt.

De gevolgen verschillen per gebied, zijn soms onvoorspelbaar en nog niet volledig te overzien. Wat wél zeker is, is dat de impact groot is. Wateroverlast, droogte en extreme hitte veroorzaken schade, brengen maatschappelijke kosten met zich mee en raken zowel natuur, landbouw, wonen als gezondheid.

Het is een groeiende uitdaging om goed met deze veranderingen om te gaan. De effecten van klimaatverandering grijpen steeds complexer in op onze leefomgeving en economie. Daarom is het belangrijk nu keuzes te maken: keuzes die ons helpen omgaan met de zichtbare gevolgen van vandaag en die toekomstige risico's, schade en kosten beperken.

2.2. Demografische verandering

De bevolking van Nederland groeit gestaag door, vooral door migratie. Ook in Drenthe verwelkomen we nieuwe inwoners. Hoe de bevolking van onze provincie zich de komende decennia ontwikkelt, wordt op basis van prognoses en scenario's ingeschat en kan sterk verschillen per gemeente. Wat we zeker weten is dat de samenstelling van de Drentse bevolking verandert. Er is sprake van vergrijzing, het aantal jongeren neemt af en de beroepsbevolking daalt. Het aantal huishoudens neemt de komende jaren nog toe, doordat er meer eenpersoonshuishoudens komen.

Vergrijzing heeft een grote invloed op onze welvaart en ons welzijn. Ze leidt tot stagnerende productiviteit, aanhoudende arbeidsmarktkrapte, druk op basisvoorzieningen en een toenemende zorgvraag, terwijl het zorgaanbod juist afneemt. Ook groeit het beroep op sociale zekerheid en neemt eenzaamheid toe. Tegelijkertijd biedt een ouder wordende bevolking kansen: ouderen beschikken over waardevolle kennis en ervaring, zijn vaak maatschappelijk betrokken en dragen in belangrijke mate bij aan vrijwilligerswerk, mantelzorg en sociale samenhang. We moeten ons daarom voorbereiden op een samenleving met relatief veel ouderen. Dit vraagt om een aanpassing van het aanbod op het gebied van wonen, werken en voorzieningen.

2.3. Verdeling van de ruimte en behoud van kwaliteit

Iedere hectare in Drenthe heeft een bestemming. Nieuwe ruimte voor water, natuur, energie, wonen, bedrijvigheid, infrastructuur, recreatie of defensie moet worden gevonden binnen de bestaande ruimte. De vele belangen en waarden die bij deze herverdeling spelen, vragen om een systematische en transparante afweging. Een afweging die leidt tot de juiste ontwikkeling op de juiste plek, zodat de gewaardeerde kwaliteit van het Drentse landschap behouden blijft of verder wordt versterkt.

Bij de verdeling van de ruimte houden we rekening met regionale verschillen binnen Drenthe en met de verstedelijkingsstrategie van de drie deelgebieden. Deze strategie verschilt per regio, afhankelijk van de specifieke behoeften, condities en mogelijkheden. De zuidelijke as, van Meppel tot Emmen, heeft een gunstige uitgangspositie voor de ontwikkeling van wonen, werken, circulaire economie en grootschalige (XXL) bedrijvigheid. Op deze internationale as richting Duitsland zijn transport, logistiek, (maak)industrie en energie onderscheidende thema's. De westelijke as, van Meppel tot Assen, biedt goede kansen voor de ontwikkeling van wonen en werken. Langs deze route naar Groningen staan de kwaliteit van de leefomgeving en de bereikbaarheid centraal. De oostelijke as, van Stadskanaal tot Coevorden, heeft sterke uitgangsposities voor landbouw, wonen en werken. Op deze Nedersaksenroute zijn energie en bereikbaarheid onderscheidende thema's.

3. Sturingsfilosofie

3.1. Omgevingswet: anders werken

De complexiteit van de opgaven en de invoering van de Omgevingswet vragen om een andere manier van werken. Dat betekent dat overheden de leefomgeving in samenhang moeten bekijken: door integraal te werken, regionaal samen te werken, ruimte te geven aan participatie en bewust te sturen op resultaat. Bij integraal werken draait het om de samenhang tussen beleidsterreinen en het zorgvuldig afwegen van verschillende perspectieven en belangen. Regionale samenwerking vraagt om afstemming met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen. Bewust sturen op resultaat betekent duidelijkheid geven over de rollen, verantwoordelijkheden en de inzet van instrumenten. Onze sturingsfilosofie beschrijft hoe we hier concreet invulling aan geven.

3.2. Onze sturingsfilosofie

Onze sturingsfilosofie beschrijft hoe wij sturen op de realisatie van onze strategische doelen. Daarbij werken wij vanuit de uitgangspunten van de Omgevingswet: samenhang, samenwerking, vertrouwen en ruimte voor initiatief.

Wij kiezen voor een bestuursstijl die ambitieus maar realistisch is, verbindend en betrouwbaar, flexibel en lerend. Wij willen koersvast zijn op de lange termijn, maar wendbaar in de uitvoering – samen met onze partners.

Kaderstellend en gericht op realisatie

Met deze Omgevingsvisie geven wij richting en stellen we de kaders vast voor de lange termijn. Wij willen dat onze ambities daadwerkelijk worden gerealiseerd. Daarom vragen wij Gedeputeerde Staten onze doelen te vertalen naar uitvoerbare programma's die leiden tot concrete resultaten. Tegelijk blijven wij wendbaar door bij te sturen op basis van ervaringen, monitoring en evaluatie, en door in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Samenwerken als één overheid

Voor de realisatie van onze ambities zijn we afhankelijk van samenwerking met onze medeoverheden. Wij willen als één overheid werken met gemeenten, waterschappen en het Rijk. Zodat we voor inwoners en bedrijven met één mond spreken. Wanneer we van mening verschillen, voelen wij de verantwoordelijkheid om verschillen te overbruggen en gezamenlijke oplossingen te vinden. Dit doen we vanuit heldere rollen, in een open en gelijkwaardige samenwerking. Daarvoor is het van belang elkaar vroegtijdig op te zoeken en dat niet alleen wij, maar ook onze medeoverheden vanuit een integrale blik naar de opgaven kijken.

Participatie

Wij betrekken inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties actief bij de ontwikkeling en uitvoering van ons beleid. Participatie is voor ons een vanzelfsprekend onderdeel van goed bestuur. We werken volgens ons Beleidskader Participatie: open, eerlijk en vroegtijdig.

Sturen op basis van vertrouwen

Wij kiezen steeds het instrument dat past bij de opgave: samenwerking en partnerschap waar het kan, regels en kaders waar het moet. We werken op basis van vertrouwen en stellen alleen regels waar dit wettelijk vereist is of waar het provinciale belang daarom vraagt.

Transparante besluitvorming

Wij hechten aan transparante en navolgbare besluitvorming. Voor inwoners en partners moet duidelijk zijn hoe en waarom keuzes worden gemaakt. Dat versterkt het vertrouwen in en de kwaliteit van onze besluiten.

Bovenregionale samenwerking

In onze bovenregionale samenwerking organiseren wij met onze Drentse partners een duidelijke Drentse inbreng: geworteld in onze kwaliteiten, waarden en ambities, met commitment op gezamenlijke doelen.

Gebiedsgerichte aanpak

Opgaven, kwaliteiten en omstandigheden verschillen per gebied. Daarom werken wij gebiedsgericht en betrekken we gebiedspartners, grondeigenaren en inwoners bij de uitwerking en uitvoering van beleid. We geven ruimte aan initiatieven uit het gebied en nemen de tijd voor een zorgvuldig proces. In de voorverkenning van gebiedsprocessen formuleren we een samenhangend pakket van provinciale opgaven voor dat gebied. Waar passend zetten we instrumenten als landinrichting en ruilverkaveling in.

Efficiënt samenwerken en ontwerpkracht benutten

Wij werken intensief samen met gemeenten en waterschappen. Door kennis, expertise en netwerken te delen, zetten we schaarse middelen effectief in. Daarbij maken we gebruik van alle instrumenten uit de Omgevingswet. Bij complexe opgaven benutten we ontwerpkracht om processen zorgvuldig vorm te geven en toekomstbeelden te ontwikkelen waarin verschillende opgaven en kwaliteiten met elkaar worden verbonden.

Provinciale rollen

De provincie vervult verschillende rollen in de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. Welke rol we nemen, hangt af van de aard van de opgave, de schaal waarop deze speelt en de betrokken partners. We kiezen steeds de rol die het meest bijdraagt aan het realiseren van onze doelen.

We zijn kaderstellend waar het provinciaal belang om richting vraagt, uitvoerend waar we zelf doelgericht bijdragen, samenwerkend waar opgaven de grenzen van gemeenten overstijgen, en stimulerend waar maatschappelijke energie en initiatief leidend zijn.

Kaderstellend

In afstemming met medeoverheden vertalen wij wettelijke taken en provinciale belangen naar duidelijke kaders voor gemeenten, maatschappelijke partners en inwoners. Daarbij bewaken we de samenhang tussen ruimtelijke, ecologische, economische en sociale doelen. We nemen deze rol op ons waar het provinciaal belang vraagt om sturing of waar bovenlokale kwaliteit en veiligheid in het geding zijn. Passende instrumenten hierbij zijn de Omgevingsverordening, vergunningen, ontheffingen en beleidsregels. Met deze instrumenten waarborgen we de kwaliteit van de leefomgeving en zorgen we voor duidelijkheid en voorspelbaarheid in de uitvoering.

Uitvoerend

In onze uitvoerende rol nemen we zelf verantwoordelijkheid voor het realiseren van resultaten. We doen dit waar provinciale inzet doelmatig is en direct bijdraagt aan onze beleidsdoelen, bijvoorbeeld bij de aanleg en instandhouding van infrastructuur en natuur. Passende instrumenten hierbij zijn uitvoeringsovereenkomsten, prestatieafspraken en contracten met partners.

Samenwerkend

In onze samenwerkende rol verbinden wij partijen rond gedeelde opgaven. We brengen belangen bij elkaar en stimuleren integrale oplossingen. We vormen coalities van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners die vanuit gezamenlijke doelen middelen, kennis en creativiteit bundelen. Passende instrumenten hierbij zijn samenwerkingsovereenkomsten, convenanten en lobbyactiviteiten richting het Rijk en Europa, zodat Drentse belangen goed worden gepositioneerd.

Stimulerend

In onze stimulerende rol gaan we uit van de veerkracht en energie van de samenleving. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan onze doelen en stimuleren innovatie en experimenten die inspelen op maatschappelijke veranderingen. We bieden ruimte voor initiatieven 'van onderop' en dragen bij met kennis, ons netwerk en middelen. Passende instrumenten bij deze rol zijn subsidies, ondersteuning van pilots, kennisdeling, onderzoek, monitoring en het verbinden van partijen in netwerken.

3.2. Ons Kompas: transparante en navolgbare besluitvorming op basis van onze leidende principes

We willen dat ruimtelijke besluiten eerlijk, uitlegbaar en goed onderbouwd tot stand komen. Daarvoor gebruiken wij het Kompas: een hulpmiddel dat inzichtelijk maakt hoe tot een besluit is gekomen, niet alleen wát het besluit is. Het Kompas is gebaseerd op onze vijf principes: afspraak is afspraak, brede welvaart, water en bodem sturend, zorgvuldig ruimtegebruik en omgevingskwaliteit.

Het Kompas helpt om te kiezen voor goede ideeën en ontwikkelingen op de juiste plek, met oog voor mens, natuur en toekomstige generaties. Door vooraf te kijken naar mogelijke effecten, risico's en kansen.

Werken met het Kompas zorgt voor:

- Transparantie – iedereen kan zien welke argumenten en belangen zijn meegewogen.
- Integrale afweging – milieu, economie, landschap en leefbaarheid tellen allemaal mee.
- Verantwoording – de afweging is inzichtelijk voor onszelf én voor de samenleving.

Wij vragen Gedeputeerde Staten om bij besluiten met een wezenlijke impact toe te lichten hoe een initiatief scoort op de vijf leidende principes. Het gaat daarbij om besluiten over bijvoorbeeld:

- de ontwikkeling van nieuwe woonwijken of grootschalige woningbouw;
- de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen of clusters van economische activiteit;
- de realisatie van nieuwe infrastructuur, energienetwerken en -energieprojecten;
- natuurontwikkeling en waterbergingsprojecten;
- of de vestiging of uitbreiding van bedrijven met een aanzienlijke milieu-impact.

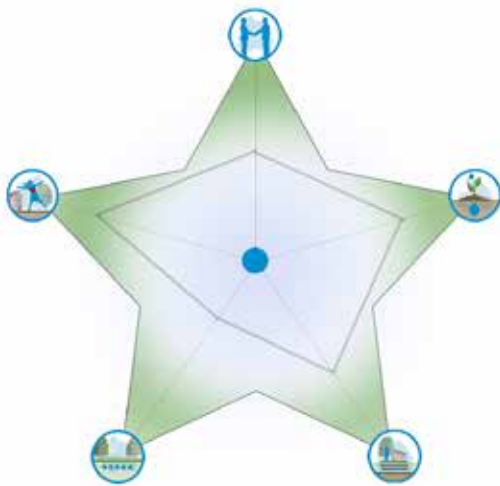
Daarnaast vragen wij Gedeputeerde Staten om het Kompas te hanteren bij de advisering over gemeentelijke plannen.

De uitkomst is geen ja-nee-schema, maar een afwegingsbeeld met plussen en minnen. Op basis daarvan maakt het college een keuze – zichtbaar, uitlegbaar en navolgbaar. Voor provinciale medewerkers, medewerkers van gemeenten en waterschappen en voor initiatiefnemers vormt het Kompas daarmee een voorbereidingsinstrument. Het helpt in een vroeg stadium te zien wat sterk is aan een plan en wat beter kan, zodat initiatieven goed aansluiten bij de Drentse kwaliteiten en doelen.

Wij vragen Gedeputeerde Staten:

- Werk het Kompas verder uit tot een praktisch en toepasbaar hulpmiddel, waar iedereen in de praktijk mee kan werken. Deze werkwijze moet houvast bieden voor integrale afwegingen, maar ook ruimte laten voor maatwerk, passend per ontwikkeling en per gebied.

Verbeelding van het Kompas

Leidende principes

- Afspraak is afspraak
- Water en bodem sturend
- Zuinig ruimtegebruik
- Omgevingskwaliteit
- Brede welvaart

Kader voor verdere uitwerking Kompas

	Leidend principe	Maak inzichtelijk hoe een ontwikkeling scoort op:
WAT Is er sprake van een goed idee, plan of initiatief?	Afspraak is afspraak	• Voldoen aan wettelijke opgaven en afspraken: in hoeverre de ontwikkeling voldoet aan wettelijke verplichtingen, de regels in de provinciale Omgevingsverordening en de gemaakte bestuurlijke afspraken. • Bijdrage aan strategische langetermijndoelen: de mate waarin de ontwikkeling bijdraagt aan de strategische doelen van de provincie Drenthe op de lange termijn.
	Brede Welvaart	• Verbetering van de kwaliteit van leven: de bijdrage aan de kwaliteit van leven – sociaal, economisch en fysiek – in het hier en nu, zonder dat dit ten koste gaat van de leefomgeving of de welvaart van toekomstige generaties of van mensen elders in de wereld. Hierbij sluiten we aan bij de thema's van Brede Welvaart: welzijn, materiële welvaart, gezondheid, arbeid en vrije tijd, wonen, samenleving, veiligheid en milieu.
WAAR Juiste functie op de juiste plek?	Water en bodem sturend	Principes van water en bodem sturend • Niet afwentelen: het beoogde gebruik vormt geen overmatige belasting van het water- en bodemsysteem en heeft geen negatieve gevolgen voor de omgeving en toekomstige generaties (in ruimte, tijd en geld). • Vertragen van het water- en bodemsysteem: het beoogde gebruik draagt bij aan het vasthouden, bergen en vertraagd afvoeren van water. • Rekening houden met extremen: het beoogde gebruik houdt voldoende rekening met extreme weersomstandigheden. • Aanpasbare inrichting voor de lange termijn: het beoogde gebruik houdt rekening met het toekomstige klimaat en voorkomt maatschappelijke ontwrichting. • Benut kansen voor herstel: het beoogde gebruik brengt de natuurlijke werking van het water- en bodemsysteem waar mogelijk terug en draagt bij aan een vitaal en robuust systeem. • Duurzaam omgaan met de bodem: het beoogde gebruik zet in op zo min mogelijk verharding, vergraven en verontreinigen.
	Zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik	Zorgvuldig ruimtegebruik • Mogelijkheden en alternatieven binnen het bestaande grondgebruik: zijn er mogelijkheden om bestaande bebouwde omgeving anders te benutten; om te combineren, te transformeren of herstructureren? • Perspectief voor de landbouw: bij functiewijziging van landbouwgrond, wat zijn de gevolgen voor de overblijvende landbouw en de landbouwstructuur en zo ja, zijn mitigerende maatregelen mogelijk? • Functioneren van netwerken en structuren: sluit de ontwikkeling aan bij de (capaciteit van) netwerken en structuren voor economie, energie, mobiliteit, (drink)water of andere voorzieningen, of draagt zij bij aan het versterken ervan? • Kwaliteit van het landschap: levert de ontwikkeling geen onherstelbare schade op aan de kwaliteitsdragers van het Drentse landschap?
HOE Meerwaarde en kwaliteit	Behoud en ontwikkeling van Omgevingskwaliteit	• Bijdrage aan het in standhouden of verbeteren van de Omgevingskwaliteit, waaronder landschappelijke kwaliteiten en kwaliteitsdragers als cultuurhistorie/ruimtelijk erfgoed, archeologisch erfgoed, natuurlijke ondergrond/aardkundig erfgoed, stilte en duisternis, onbebouwde ruimte, groen en biodiversiteit. • Meervoudig ruimtegebruik, door het combineren van de ontwikkeling met andere opgaven en functies. • Toekomstbestendige inrichting: klimaatadaptieve, natuurinclusieve en gezondheidsbevorderende inrichting van het gebied.

Leidende principes

Afspraak is afspraak

We zijn betrouwbaar, houden ons aan bestaande afspraken en werken binnen wettelijke kaders. We maken onze doelen helder, zodat voor iedereen duidelijk wordt waaraan moet worden voldaan.

Brede Welvaart

Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan een goede kwaliteit van leven in heel Drenthe, voor iedere Drent. Nu, straks en later. We schuiven problemen niet af naar elders of naar toekomstige generaties, streven naar een eerlijke verdeling van de lusten en de lasten en naar gezondheidswinst voor onze inwoners.

Water- en Bodem sturend

Ons natuurlijke water- en bodemsysteem vormt het vertrekpunt in de afweging van ruimtelijke ontwikkelingen en grondgebruik. Zo zijn we beter bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering en verbeteren we de kwaliteit van ons water en onze bodem. Voor bestaande functies kunnen omstandigheden veranderen, voor nieuwe functies zoeken we goede en waardevaste plekken. Daarbij kijken we altijd ver vooruit.

Zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik

We gaan zorgvuldig om met de verdeling en het gebruik van onze schaarse ruimte. We combineren functies daar waar het kan en laten nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan meerdere doelen. Functies die elkaar niet goed verdragen houden we gescheiden. Nieuwe ontwikkelingen moeten rekening houden met toekomstige wensen en omstandigheden.

Behoud en ontwikkeling van Ruimtelijke kwaliteit

Nieuwe ontwikkelingen dienen de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van Drenthe te versterken. Daarom stellen we een hoge landschapskwaliteit als randvoorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen.

4. De bewegingen die we maken

Met deze Omgevingsvisie geven we richting aan de toekomst van Drenthe. We hebben drie hoofdambities geformuleerd waarmee we inzetten op het behoud van de kwaliteiten van onze provincie en tegelijkertijd een antwoord geven op de opgaven van deze tijd.

De drie ambities – **een toekomstbestendig landelijk gebied**, **een vitale samenleving** en **een mooi, schoon, gezond en veilig Drenthe** – zijn onderling sterk verweven. Ze raken aan dezelfde ruimte en vragen om samenhangende afwegingen.

In dit hoofdstuk verwoorden we onze ambities en strategische langetermijndoelen en maken we kaderstellende keuzes. Daarmee maken we duidelijk waar wij als provincie voor staan, waar of hoe we ruimte willen bieden aan ontwikkeling en welke grenzen we stellen om de Drentse kwaliteiten te beschermen en te versterken.

Dit hoofdstuk is opgebouwd rond de drie ambities. Daarnaast gebruiken we een ruimtelijke indeling, op basis van verschillende ruimtelijke systemen. Een hoofdindeling, want op veel plekken in Drenthe zijn functies met elkaar verweven en op enkele plekken is zelfs geen eenduidige hoofdfunctie aan te wijzen.

- Het water- en bodemsysteem vormt de natuurlijke ondergrond van Drenthe. Alle andere functies – zoals landbouw, natuur, wonen en infrastructuur – zijn hier uiteindelijk van afhankelijk.
- Het water- en bodemsysteem, in combinatie met het historisch grondgebruik, heeft geleid tot zes karakteristieke Drentse landschappen: het esdorpenlandschap, het esgehuchtenlandschap, het landschap van de laagveenontginning, het landschap van de randveenontginning, de veenkoloniën en de Koloniën van Weldadigheid.
- Binnen deze landschappen bieden verschillende functionele systemen ruimte aan uiteenlopende gebruiksvormen: het natuursysteem aan natuur, het landbouwsysteem aan landbouw, en het sociaaleconomisch systeem aan wonen, werken en maatschappelijke, recreatieve of culturele voorzieningen. Deze systemen zijn onderling verbonden door netwerken voor economie, mobiliteit en energie.

Door de onderwerpen in deze visie te koppelen aan de hoofdindeling van de ruimte, brengen we structuur en samenhang aan. Elk thema komt aan bod binnen het systeem waarin het de grootste invloed heeft op de ontwikkeling van Drenthe.

4.1. Een toekomstbestendig landelijk gebied

Onze ambitie voor een toekomstbestendig landelijk gebied

Het landelijk gebied is het hart van Drenthe. Wij willen bijdragen aan een Drenthe waarin water, bodem, landbouw, natuur, landschap, economie, recreatie en leefbaarheid in balans zijn. Een provincie die meebeweegt met het veranderende klimaat, haar eigen karakter behoudt en voorbereid is op de toekomst.

De verandering van het klimaat raakt ons steeds directer. Daarom gebruiken wij de principes van water en bodem sturend bij afwegingen en ruimtelijke keuzes. Samen met onze partners werken we aan een landelijk gebied dat beter bestand is tegen droogte, wateroverlast en hitte, en waarin voldoende en schoon water behouden blijft.

De landbouw is en blijft een onmisbare pijler van Drenthe. De sector draagt bij aan onze voedselvoorziening, het landschap, de leefbaarheid van dorpen en de economie. Met deze Omgevingsvisie bieden wij de (ruimtelijke) randvoorwaarden voor agrarische ondernemers, met ruimte voor ondernemerschap, innovatie en een eerlijk verdienvermogen. Tegelijk stimuleren we een landbouw die in balans is met haar fysieke én maatschappelijke omgeving: een landbouw die schoon water, een gezonde bodem en biodiversiteit ondersteunt, en die met waardering en vertrouwen onderdeel is van de Drentse gemeenschap. We gaan zorgvuldig om met landbouwgrond. Functiewijzigingen moeten goed onderbouwd en verantwoord plaatsvinden.

We zetten ons in voor het behoud, herstel en de ontwikkeling van natuur. We willen bijdragen aan een robuust natuursysteem door natuurgebieden te vergroten, met elkaar te verbinden en de biodiversiteit ook buiten natuurgebieden te versterken. We zetten daarbij stevig in op het tegengaan van de achteruitgang van biodiversiteit en dragen bij aan het herstel van natuur.

Landschapsontwikkeling speelt hierbij een belangrijke rol. We benutten het landschap om overgangen tussen landbouw en natuur en tussen landbouw en bebouwd gebied natuurlijker en meer geleidelijk te maken. Zodat ecologische waarden zich kunnen herstellen en de biodiversiteit toeneemt. Landschapsontwikkeling koppelen we aan nieuwe aantrekkelijke mogelijkheden voor recreatie. Zo verlagen we de recreatieve druk op kwetsbare natuur en helpen we de toeristische aantrekkingskracht van Drenthe te versterken. Met groene routes, dorpsommetjes, water- en natuurbeleving, sportieve verbindingen en veilige fietspaden dragen we bij aan de vitaliteit van onze inwoners én aan de aantrekkingskracht van Drenthe als provincie.

Een leefbaar platteland is een essentieel onderdeel van onze ambitie. We willen bijdragen aan de kwaliteit van leven op het platteland, met vitale dorpen, bereikbare voorzieningen, passende woningen, ruimte voor lokale bedrijvigheid en een duurzame energievoorziening. Zo kunnen Drenten ook op het platteland opgroeien en oud worden, dichtbij familie en vrienden.

We werken onze opgaven gebiedsgericht uit, samen met gemeenten, waterschappen, maatschappelijke partners en inwoners.

4.1.1. Beweging naar een klimaatrobuust water- en bodemsysteem

Ons water- en bodemsysteem

Onze provincie is gevormd in verschillende geologische tijdperken. Hoe dieper je kijkt, hoe ouder de bodemlagen. In de ondergrond liggen zoutkoepels en gasreserves die miljoenen jaren geleden zijn ontstaan. Het huidige landschap en watersysteem zijn vooral gevormd door de werking van ijs, water en wind in latere perioden. Daardoor ontstond het Drents Plateau: een hooggelegen keileemplateau dat grotendeels is afgedekt met een laag dekzand. In de laagtes aan de randen van dit plateau ontwikkelde zich veen. Zo ontstonden de karakteristieke hoog- en laagveengebieden van Drenthe.

Onder de keileem liggen dikke zandlagen die grote hoeveelheden zoet grondwater bevatten. Dat diepe grondwater wordt gebruikt voor drinkwaterwinning en beregning. Het ondiepe grondwater boven de keileem is belangrijk voor de vochtvoorziening van planten en gewassen. De ondiepe ligging van keileem speelt op veel plekken een grote rol: regenwater kan niet goed wegzakken, waardoor bij veel neerslag tijdelijk water op het land blijft staan. Tegelijkertijd zijn gronden met ondiep keileem gevoelig voor droogte.

Het grondwater van het Drents Plateau stroomt via kwel naar de omliggende beekdalen. Deze beken vormen samen met het plateau één systeem waarin water intrekt, weer omhoogkomt en vervolgens van hoog naar laag wegstroomt richting Waddenzee en IJsselmeer. Oorspronkelijk waren de beekdalen natte, moerassige gebieden met veen, die het water langzaam afvoerden. Door ontwatering, vervening en latere ruilverkavelingen is dat veranderd: beken zijn rechtgetrokken en het water stroomt nu sneller weg. Om de grondwaterstand op peil te houden, wordt het waterpeil in beken en sloten geregeld met stuwen en sluizen.

Omdat Drenthe geen inkomende rivieren heeft, zijn we afhankelijk van regenwater. Al het water in onze beken, sloten en meren begint als neerslag die in de bodem infiltreert en over land afstroomt. In droge tijden zijn we aangewezen op aanvoer van water van buiten de provincie, dat via kanalen vanuit de IJssel en het IJsselmeer wordt opgepompt.

Zo is een samenspel ontstaan tussen natuurlijke processen en menselijk beheer: een systeem waarin oude bodemlagen, stromend grondwater en het huidige waterbeheer elkaar voortdurend beïnvloeden. Dit samenspel bepaalt hoe Drenthe eruitziet en functioneert; van de hoge zandgronden tot de nattere veengebieden.

Dit systeem loopt echter tegen zijn grenzen aan. De waterkwaliteit is niet op orde, en het vraagt veel inzet om het watersysteem goed te laten functioneren. We werken al jaren aan schoner water en aan het klimaatbestendig maken van ons water- en bodemsysteem. In natuurgebieden houden we meer water vast om verdroging tegen te gaan, we hebben beken weer laten kronkelen om water vast te houden en op verschillende plekken zijn waterbergingen aangelegd. Ook is door provinciaal beleid voorkomen dat er veel is gebouwd in de natte beekdalen.

Maatschappelijke opgaven

Voor het water- en bodemsysteem staan we voor de volgende opgaven:

- De waterkwaliteit op orde brengen en houden. De normen voor een gezonde waterkwaliteit uit de Kader Richtlijn Water (KRW) worden vrijwel overal in Drenthe overschreden. Vooral de chemische kwaliteit van het water voldoet niet aan de norm. De ecologische kwaliteit scoort beter, maar ook die is vaak nog niet voldoende. Daarnaast treffen we steeds meer verontreinigingen aan die niet onder de KRW vallen, maar wel zorgwekkend zijn omdat ze slecht afbreken. Denk aan medicijnresten, PFAS en zoetstoffen.
- Omgaan met wateroverlast en droogte. Door klimaatverandering wordt het steeds moeilijker om het gewenste grondwaterpeil in elk seizoen en op elke plek vast te houden. Dit heeft negatieve gevolgen voor natuur, landbouw, stedelijke gebieden en de drinkwatervoorziening. We moeten meer uitgaan van het natuurlijke functioneren van het watersysteem en ons gebruik, onze inrichting en ons beheer afstemmen op wat het systeem kan dragen.
- Wateraanvoer vanuit het IJsselmeer veiligstellen en werken aan gebiedseigen oplossingen. In de winter voeren we overtollig water af, terwijl er in de zomer tekorten ontstaan en water van elders nodig is. Deze afhankelijkheid van wateraanvoer is in de toekomst niet gegarandeerd. Daarom moeten we inzetten op gebiedseigen oplossingen voor wateropslag en -beheer.
- De drinkwatervoorziening veiligstellen. De vraag naar drinkwater neemt toe, ook buiten Drenthe. Landbouw en industrie gebruiken eveneens grondwater. Het grondwatergebruik is afgelopen jaren toegenomen en zal naar verwachting nog verder stijgen.
- Omgaan met veenoxidatie. Door lage grondwaterstanden breekt het resterende veen af (oxideren). Daarbij komt veel CO₂ vrij en treedt ondiepe bodemdaling op. Dit leidt tot zettingsschade aan gebouwen en heeft impact op de waterhuishouding van agrarische gronden.
- De bodemvitaliteit verbeteren. De bodemvitaliteit staat onder druk. Hiermee bedoelen we dat de bodem steeds minder in staat is om haar functies te vervullen, zoals een gezonde balans van mineralen en nutriënten voor plantengroei, watervasthoudend vermogen en een actief bodemleven.
- Accepteren dat perioden van droogte én van wateroverlast bij ons klimaat horen.

Op basis van de best beschikbare informatie is in kaart gebracht waar de condities door klimaatverandering gaan veranderen. Waar is aanzienlijk kans op wateroverlast, waar op droogte en waar kan deze droogte leiden tot bodemdaling en zettingsschade?

Strategisch langetermijndoel

Wij streven naar een veerkrachtig water- en bodemsysteem dat de effecten van klimaatverandering kan opvangen en bijdraagt aan een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.

Wij willen een bijdrage leveren aan een schone en vitale bodem en voldoende water van een goede kwaliteit. Waarbij functies zich aanpassen, overlast meer geaccepteerd wordt en de risico's op wateroverlast en watertekort niet leiden tot maatschappelijke ontwrichting en de effecten niet verschuiven naar de toekomst of naar andere regio's.

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij hanteren de principes van Water en Bodem sturend: niet afwentelen, ruimte geven aan natuurlijke processen, omgaan met extremen, een inrichting die toekomstbestendig en aanpasbaar is en duurzaam omgaan met de bodem.
- Wij zetten in op het behalen van de doelen op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water.

- Wij reserveren ruimte voor water, met name in de beekdalen. Bestaande functies houden daar rekening mee en de lokale waterhuishoudkundige situatie bepaalt de mogelijkheden voor nieuwe functies.
- Wij werken samen met waterpartners, gemeenten en maatschappelijke partijen aan een integrale aanpak van water, bodem en klimaatadaptatie.
- Wij sturen op balans van de grondwatervoorraad. Hiervoor houden we zoveel mogelijk water vast waar dat kan (maatwerk en innovatie), benutten we onze beekdalen en zetten we in op het behoud van wateraanvoer vanuit de IJssel en het IJsselmeer.
- Wij beschermen drinkwater door zorgvuldig gebruik van de bodem te stimuleren en strategische voorraden aan te wijzen en te beschermen.
- Wij bevorderen bodemvitaliteit door gezond bodembeheer te stimuleren en bodemdaling en veenoxidatie te beperken (behoud en verhogen van organische stofgehalte, het verminderen van bodemverdichting en het verbeteren van bodembiologie).
- Wij gaan verantwoord om met de ondergrond, waarbij veiligheid, duurzaamheid en draagvlak leidend zijn. Wij werken niet mee aan opslag van radioactief afval, gevaarlijke stoffen en CO₂ in de ondergrond.
- Wij vergroten het bewustzijn dat droogte, wateroverlast en hittestress onderdeel zijn van een veranderend klimaat, en dat functies daar rekening mee moeten houden.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Werk de uitgangspunten en beleidskeuzes uit in een nieuw Regionaal Waterprogramma, inclusief de doorwerking hiervan in normen in de Omgevingsverordening. Bijvoorbeeld voor de normering wateroverlast in de beekdalen en de regels voor bebouwing in natte beekdalen en op zettingsgevoelige gronden. Werk hierbij ook de verbetering van het meetnetwerk en monitoring uit.
- Draag via gebiedsprocessen bij aan de doelen voor water, bodem en klimaatadaptatie en de uitvoering van KRW-maatregelen.
- Werk samen met partners aan duurzame drinkwaterbescherming in Drentsche Aa en kwetsbare grondwater-beschermingsgebieden.

4.1.2. Beweging naar een toekomstbestendig landbouwsysteem

Ons landbouwsysteem

De landbouw vormt al eeuwenlang het hart van Drenthe. Ze bepaalt in hoge mate het karakter van ons landschap, draagt bij aan de voedselvoorziening en is een belangrijke pijler van de Drentse economie en de plattelandsgemeenschap.

De landbouw in Drenthe heeft altijd meebewogen met veranderingen: van verveningen en ruilverkavelingen, tot schaalvergroting en milieuwetgeving. Ook nu staat de sector voor grote opgaven. Schaalvergroting, intensivering en veranderend grondgebruik hebben geleid tot hogere productie en efficiëntie, maar brengen ook vraagstukken met zich mee als verdroging, uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, afname van biodiversiteit en maatschappelijke zorgen over specifieke teelten, zoals de lelieteelt in sommige delen van Drenthe.

De meest urgente opgave is de stikstofproblematiek. Ondanks jaren van maatregelen blijft de uitstoot en depositie van stikstofverbindingen zodanig dat kwetsbare natuurgebieden onder druk staan en vergunningverlening voor landbouw en andere sectoren vrijwel niet meer mogelijk is. Daarnaast staat de landbouwsector zelf onder druk: lage marges, stijgende kosten, vergrijzing onder ondernemers en een afname van het aantal agrarische bedrijven maken het toekomstperspectief onzeker.

Daar komt bij dat er steeds meer ruimte wordt gevraagd voor andere maatschappelijke opgaven: natuurontwikkeling, verstedelijking, water, energieopwekking en defensietaken. Deze ruimtelijke druk vraagt om zorgvuldige keuzes en om een landbouw die sterker verbonden is met andere functies in het landschap.

Maatschappelijke opgaven

- Zorgvuldig omgaan met landbouwgrond; weloverwogen en gemotiveerd besluiten over functiewijziging.
- De landbouw in balans brengen met de fysieke omgeving, zodat de sector schoner en veerkrachtiger wordt en bijdraagt aan een vitale bodem, schoon water, biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Toekomstperspectief bieden voor agrarisch ondernemers met ruimte voor ondernemerschap, innovatie en een eerlijk verdienvermogen.
- De landbouw in balans brengen met de maatschappelijke omgeving. Naast de bijdrage aan de voedselvoorziening en het landschap willen we dat de landbouw bijdraagt aan de leefbaarheid op het platteland. Het is daarmee een opgave om het verdienvermogen in balans te brengen met haar maatschappelijke omgeving, met waardering, vertrouwen en perspectief voor de agrarisch ondernemer als beheerder van het Drentse landelijk gebied.

Strategisch langetermijndoel

Wij gaan zorgvuldig om met landbouwgrond en leveren een bijdrage aan een rendabele, toekomstbestendige innovatieve landbouw met een bedrijfsvoering die in balans is met de fysieke en maatschappelijke omgeving.

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij beschouwen waterbeschikbaarheid, bodemvitaliteit, verdienvermogen en opvolging van belang voor een toekomstbestendige landbouw.
- Wij zien dat landbouw kan bijdragen aan maatschappelijke opgaven voor natuur, water en klimaatadaptatie.
- Wij vinden dat duurzame ontwikkeling van de landbouw in lijn moet zijn met Europees en nationaal beleid. Met oog voor innovatie, bodemvitaliteit en verantwoord gebruik van water en middelen, zonder afwenteling op andere functies en volgende generaties.
- Wij beschouwen doelsturing (KPI's) als de basis voor het volgen van de voortgang van landbouwdoelen.
- Wij onderscheiden gebieden waar landbouw een rol heeft in het realiseren van maatschappelijke opgaven, zoals:
 - grondwaterbeschermingsgebieden
 - beschermingsgebied voor drinkwaterwinning in de Drentsche Aa
 - beekdalen
 - landbouwgebieden rondom natuurgebieden, met nadruk op Natura 2000-gebieden
- Wij blijven selectief met het toevoegen van functies die niet goed te combineren zijn met landbouw, zoals woningbouw in agrarisch gebied.
- Wij versterken de rol van de agrarische sector bij het beheer van water, natuur en landschap.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Stel een programma op, gericht op de wettelijke opgaven voor water en natuur, inclusief een geborgde stikstofaanpak (TLGD).
- Werk samen met gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders en agrarische collectieven aan gebiedsplannen en gebiedsoffertes waarin lokale doelen en maatregelen worden vastgelegd.
- Richt per gebied een gebiedsbestuur of -team in met betrokken partijen en borg een transparante participatiestructuur. Rapporteer hierover jaarlijks aan PS.
- Werk samen met agrarische bedrijven en sectorpartners aan natuur- en waterdoelen.
- Creëer zachte overgangen tussen natuur en landbouw en biedt vergoedingsregelingen voor maatschappelijke diensten.
- Faciliteer ketentafels met verwerkers en afnemers om duurzaamheidsdoelen te vertalen in meerwaarde in de keten.
- Ondersteun innovatieve (technische) oplossingen en doelsturing via KPI's; gebruik subsidies en SPUK-middelen voor zowel bedrijfsspecifieke als gebiedsgerichte innovatie.
- Stimuleer mestvergistings- en duurzame energievoorziening op landbouwbedrijven en werk samen met netbeheerders om knelpunten in energie-infrastructuur op te lossen.
- Ontwikkel en implementeer een bodemactieprogramma gericht op organische-stofherstel, waterberging en koolstofvastlegging. Ondersteun boeren bij klimaatadaptatieve bedrijfsvoering.
- Zet grondinstrumenten in voor kavelruil, extensivering en verplaatsing.
- Ontwikkel samen met gemeenten een aanpak voor herbestemming van vrijkomende erven, onder andere gericht op een goede ruimtelijke kwaliteit.
- Voer de monitoring van KPI's uit en rapporteer jaarlijks aan Provinciale Staten.
- Ontwikkel een communicatiestrategie om de maatschappelijke waarde van landbouw zichtbaar te maken en publiceer jaarlijks een "Landbouwb balans Drenthe" met resultaten, trends en verhalen.
- Evalueer de huidige glastuinbouwclustering en verken of een nieuw cluster bij ETP Wijster wenselijk en haalbaar is.

4.1.3. Beweging naar een robuust natuursysteem

Ons natuursysteem

Een eeuw geleden was Drenthe nog grotendeels woest en ledig: een uitgestrekt gebied van heidevelden, veen en beekdalen met verspreide dorpen en nauwelijks ontgonnen landbouwgrond. In de decennia daarna werd het landschap ingrijpend veranderd door grootschalige ontginningen, ruilverkaveling en intensivering van het landgebruik. Waar de nadruk lange tijd lag op landbouwontwikkeling, groeide vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw het besef dat natuurbescherming en herstel nodig waren.

Sindsdien heeft de provincie, samen met partners, stevig ingezet op het behoud van bestaande natuurwaarden en de ontwikkeling van nieuwe natuur. Met de aanleg van het NatuurNetwerk Nederland (NNN) en de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt gewerkt aan een samenhangend netwerk van waardevolle ecosystemen. Op veel plekken in Drenthe zijn de resultaten zichtbaar: heiden en vennen zijn hersteld, moerasgebieden hebben zich ontwikkeld tot leefgebied voor zeldzame soorten, en het Drentse bos is gevarieerder en ouder geworden.

Toch is het herstel nog niet voltooid. Ondanks decennialange inzet blijven biodiversiteit en ecosysteemkwaliteit onder druk staan door verdroging, stikstofdepositie en versnippering. Klimaatverandering vergroot deze druk: hogere temperaturen, extremere neerslag en langere periodes van droogte verstoren natuurlijke processen en maken herstel complexer. De huidige inspanningen binnen het NNN en Natura 2000 zijn niet voldoende om de Europese natuurdoelen te behalen.

Een volgende stap is daarom noodzakelijk. De nieuwe Europese Natuurherstelverordening maakt duidelijk dat herstel van natuur en biodiversiteit geen vrijblijvende opgave meer is, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De uitdaging ligt niet alleen binnen beschermde natuurgebieden, maar ook daarbuiten: in het versterken van de biodiversiteit in agrarisch gebied en in de dorpen en steden.

Maatschappelijke opgaven

- Voldoen aan internationale én nationale afspraken over behoud en herstel van de natuur.
- Natuurgebieden vergroten en met elkaar verbinden om de afgesproken natuurdoelen te kunnen behalen.
- De biodiversiteit buiten de natuurgebieden op orde brengen.

Strategisch langetermijndoel

Wij willen een bijdrage leveren aan het behoud, herstel en de ontwikkeling van onze natuurgebieden, zodat een robuust natuursysteem ontstaat. Daarnaast willen wij een bijdrage leveren aan het behoud en herstel van de biodiversiteit in het landelijk en stedelijk gebied.

Daarvoor hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij erkennen dat natuur de basis vormt voor een gezonde leefomgeving, biodiversiteit, klimaatadaptatie en recreatieve kwaliteit in Drenthe.
- Wij zetten in op het behalen van de verplichte Europese natuurdoelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening, in de wetenschap dat sommige drukfactoren buiten onze invloedssfeer liggen.
- Wij ronden het Natuurnetwerk Nederland (NNN) af, zoals afgesproken in het Natuurpact, en versterken de ecologische samenhang tussen gebieden, onder meer door verbindingen en herstel van natuurlijke gradiënten.
- Wij houden rekening met een toekomstige vraag naar ruimte voor natuur en reserveren waar nodig ruimte voor uitbreiding en versterking.
- Wij wijzen leefgebieden aan voor boerenlandvogels en ondersteunen het agrarisch natuurbeheer.
- Wij stimuleren bosuitbreiding en verbetering van de kwaliteit van bestaande bossen, als onderdeel van de Drentse Bomen- en Bossenstrategie die voortvloeit uit het Klimaatakkoord.
- Wij bevorderen de ontwikkeling van biodiversiteit in zowel landelijk als stedelijk gebied, door natuur te verweven met andere functies (landschapselementen/groen-blauwe dooradering) en door ecologisch beheer van gronden.
- Wij beschouwen hydrologisch en ecologisch systeemherstel als randvoorwaarde voor duurzaam natuurherstel.
- Wij zetten in op een samenhangende benadering waarin natuurontwikkeling samengaat met landbouw, recreatie en bewoning.
- Wij hechten aan een gebiedsgerichte aanpak met samenwerking tussen overheden, terreinbeheerders, agrarische collectieven en andere gebiedspartners.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Werk samen met grondeigenaren en gebiedspartners aan de realisatie van het NNN en bijbehorende ecologische verbindingen.
- Zet actief in op het verminderen van drukfactoren rondom kwetsbare natuurgebieden.
- Bescherm gebieden met waardevol autochtoon plantmateriaal en zet in op herstel van natuurlijke processen.
- Onderzoek samen met waterschappen, gemeenten en grondeigenaren in en rond natuurgebieden, met nadruk op Natura 2000-gebieden, de mogelijkheden om de natuurkwaliteit te versterken via aanpassing van het hydrologische systeem.
- Werk in bestaande netwerken van Nationale Parken en gebiedscoalities aan de verbrede opgave voor natuur, landbouw, recreatie en bewoning.
- Realiseer de ambities uit de Drentse Bomen- en Bossenstrategie ter versterking van het NNN en de realisatie van groenblauwe dooradering.
- Versterk de Basiskwaliteit Natuur in landelijk en stedelijk gebied door te investeren in inrichting en beheer van het landschap: met groenblauwe dooradering, agrarisch natuur- en landschapsbeheer, ecologisch beheer van overheidsgronden, vergroening van woongebieden en bedrijventerreinen.
- Geef bij investeringen in biodiversiteit en landschapskwaliteit prioriteit aan gebieden grenzend aan natuurgebieden.
- Bestrijd invasieve exoten en stuur op de bescherming van in het wild levende plant- en diersoorten.

4.1.4. Beweging naar een vitaal platteland

Het Drentse platteland

Drenthe kent op veel plaatsen een hoge mate van brede welvaart. Het landschap is aantrekkelijk om in te wonen, werken en recreëren. Tegelijkertijd staat de provincie voor ingrijpende maatschappelijke veranderingen. Demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, ontgroening en een krimpende beroepsbevolking, en urgente opgaven op het gebied van waterkwaliteit, biodiversiteit en veiligheid, vragen om een herinrichting van het landelijk gebied en veranderingen in de landbouw. De veranderende bevolkingssamenstelling, de druk op voorzieningen en de toenemende zorgvraag beïnvloeden de manier waarop inwoners wonen, werken en samenleven.

Wij streven naar een vitaal platteland waarin inwoners volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Drenthe moet een provincie blijven waar het goed leven, werken en recreëren is. Dit vraagt om voldoende werkgelegenheid en passende woonruimte, om zorg voor het landschap, ruimte voor recreatie en een goede bereikbaarheid van zorg en voorzieningen.

Om deze ambitie te realiseren, zetten wij in op een adaptieve samenleving waarin inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden samen werken aan het versterken van brede welvaart. Daarbij is ruimte nodig voor nieuwe economische en maatschappelijke initiatieven. Vitaliteit van het platteland betekent dat er voldoende essentiële voorzieningen blijven zoals onderwijs, zorg, cultuur en sociale ontmoeting. De opgaven in het landelijk gebied zijn complex en onderling verweven. Beleidsmaatregelen op het ene terrein hebben vaak directe gevolgen voor andere domeinen. Zo kan het oplossen van het stikstofvraagstuk leiden tot een afname van het aantal agrarische bedrijven, wat op zijn beurt impact kan hebben op het voortbestaan van scholen, verenigingen en lokale middenstand in kleine dorpen. Dergelijke kettingreacties onderstrepen de noodzaak van een integrale en gebiedsgerichte benadering. Een actieve regierol van de overheid is daarbij essentieel om de basisstructuur van zorg en voorzieningen op het platteland te waarborgen. Wij zetten in op samenwerking met lokale gemeenschappen, maatschappelijke organisaties en ondernemers om gezamenlijk te bouwen aan een toekomstbestendig Drents platteland, waarin nieuwe en bestaande functies goed samengaan.

Maatschappelijke opgaven

- Mitigeren van de effecten van vergrijzende samenleving en afname aantal boeren.
- Nabijheid van sociale, culturele en recreatieve voorzieningen.
- Zorgen voor voldoende en passende woningen.
- Voldoende en passende bedrijfsruimte en werkgelegenheid op het platteland.
- Versterken van de gastvrijheidseconomie als bron van inkomsten en werkgelegenheid.
- Zorgen voor een vitale en toekomstbestendige verblijfsrecreatie.
- Uitbreiding en vernieuwing van bestaand recreatief en toeristisch aanbod, slecht weervoorzieningen.
- Toegankelijk houden van natuur voor inwoners en bezoekers.
- Bereikbaarheid van voorzieningen en zorg, ook zonder eigen auto.
- Bevorderen van gezondheid en bewegen, educatie, cultuur en sport.

Strategisch langetermijndoel

Wij willen een bijdrage leveren aan een leefbaar en beleefbaar platteland door te zorgen voor een sterke recreatieve infrastructuur en behoud van een basisinfrastructuur aan voorzieningen.

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij beschouwen lokale gemeenschappen, netwerken en initiatieven als essentieel voor de ontwikkeling van een vitaal platteland.
- Wij stimuleren kansengelijkheid, ontmoeting en nabijheid van goede basisvoorzieningen.
- Wij geven ruimte aan ontwikkeling op het gebied van cultuur en recreatie en toerisme. Wij richten ons op een logische en passende verdeling en koppeling van verblijfsaccommodaties, dagrecreatie, erfgoed, cultuur, evenementen, recreatieterreinen, routestructuren en zwem- en vaarwater.
- Wij stimuleren een vitale en toekomstbestendige verblijfsrecreatie. Vakantieparken die geen of onvoldoende perspectief hebben in de verblijfssector is transformatie naar een andere functie een mogelijke optie.
- Wij stimuleren recreatieontwikkeling in de randen van of aansluitend aan kwetsbare natuurgebieden om daarmee de recreatiedruk te verlagen.
- Wij bevorderen de ontwikkeling van sociale en culturele infrastructuur op plekken waar die minder aanwezig is.
- Wij stimuleren een groter en onderscheidend aanbod aan (meerdaagse) culturele en sportevenementen, die bijdragen aan een positief imago van Drenthe en een groot publiek bereiken.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Breng de veranderende behoefte die voortkomt uit de opgaven in beeld en de betekenis voor brede welvaart op het platteland.
- Organiseer samen met gebiedspartners het proces van onderop, benut daarbij bestaande structuren zoals Leader en nationale parken.
- Werk de verdere ontwikkeling van de ruimtelijk toeristisch-recreatieve structuur voor Drenthe uit naar:
 - Ruimte vraag dag en verblijfsrecreatie
 - Ruimte vraag zwemwater
 - Ontwikkelgebieden, clusters, verbindingen en evenementen.
- Ondersteun gemeenten bij dorpsvernieuwing, woningbouw, publieke mobiliteit, verduurzaming en leefbaarheid.
- Werk samen met de gebiedspartners in de nationale parken aan het verbeteren en de juiste plek geven van recreatie en toerisme en de verbinding met de dorpen in en rond de nationale parken.
- Werk samen met gemeenten en brancheorganisaties aan vitale verblijfsrecreatie.
- Stimuleer een eigentijds en kwalitatief hoogwaardig aanbod op het gebied van cultuur, sport, recreatie en toerisme.
- Benut bij de realisatie van landschapsversterking en groenblauwe dooradering de koppelkansen voor recreatie.
- Benut recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden in stads- en dorpsranden en in en rond de randen van natuurgebieden.
- Ontwikkel een langetermijnvisie op een basisinfrastructuur voor voorzieningen.

4.2. Een vitale samenleving

Onze ambitie

De Drentse steden en dorpen staan aan de vooravond van grote maatschappelijke veranderingen. Onze bevolking vergrijsst, het aantal jongeren neemt af en de beroepsbevolking krimpt. Tegelijk groeit het aantal huishoudens, vooral doordat er de komende jaren meer eenpersoonshuishoudens zijn. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor onze economie, onze leefgemeenschappen en onze leefomgeving. De veranderende bevolkingssamenstelling, de druk op voorzieningen en de toenemende zorgvraag beïnvloeden de manier waarop wij wonen, werken en samenleven.

Wij willen dat Drenthe een provincie blijft waar mensen goed kunnen leven, werken en meedoen. Dat vraagt om wendbare en vitale steden en dorpen: een samenleving die zich kan aanpassen aan veranderende omstandigheden, waar inwoners, ondernemers en overheden samen werken aan brede welvaart. Wendbaarheid betekent dat onze steden en dorpen zich kunnen vernieuwen en ontwikkelen zonder hun identiteit te verliezen, met ruimte voor nieuwe economische en maatschappelijke initiatieven. Vitaliteit betekent dat er voldoende draagvlak blijft voor voorzieningen, onderwijs, zorg, cultuur en ontmoeting, zowel in de stad als op het platteland.

Om die wendbaarheid te versterken, willen wij bouwen aan een robuust sociaal-economisch systeem dat uitgaat van de eigen kracht van gebieden. We streven naar een dynamisch evenwicht waarin wonen, werken, mobiliteit, energie en economie zich in samenhang kunnen ontwikkelen, op een schaal die past bij de Drentse maat. Dat betekent het optimaal benutten van onze infrastructuur en netwerken voor economie, energie en mobiliteit, binnen de grenzen die water en bodem stellen. Zo houden we ruimte om te groeien, te vernieuwen en aan te passen.

Onze ambitie vraagt om een integrale benadering. Ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie, klimaatverandering en sociale kwaliteit zijn nauw met elkaar verweven. Daarom werken we aan samenhang tussen ruimtelijke keuzes, economische kansen en maatschappelijke opgaven. We benutten de verschillen tussen regio's: de stuwende werking van Groningen, Zwolle en Emmen, en de kracht van onze kleinere kernen, waar gemeenschapszin en leefbaarheid de basis vormen.

Samen met gemeenten, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners werken we aan brede welvaart in Drenthe. Een provincie waar ruimte is voor nieuwe bedrijvigheid, waar onze jeugd blijft wonen of later naar terugkeert, waar de woningmarkt in balans is en waar de kwaliteit van de leefomgeving – landschap, natuur en cultuur – de motor vormt voor duurzame ontwikkeling en nieuwe inwoners en bedrijvigheid aantrekt. Zo houden we Drenthe sociaal sterk, vitaal en economisch toekomstbestendig.

Maatschappelijke opgaven

- Demografie: de (dubbele) vergrijzing en ontgroening, samen met de toename van een- en tweepersoonshuishoudens hebben grote impact op brede welvaart en op de woningmarkt.
- Grote druk op de ruimte: de opgave is om zorgvuldig met ruimte om te gaan en de ruimtevraag kwalitatief goed in te passen.
- Integrale aanpak: nieuwe ontwikkelingen, netwerken en infrastructuur moeten in samenhang worden benaderen en uitgewerkt:
 - Wonen: er is sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod van woningen, in kwantitatieve en kwalitatieve zin.
 - Werken: er dreigt een mismatch tussen vraag en aanbod van productiefactoren, zoals menskracht, energie, water en fysieke locaties.

- Mobiliteit: de toegang tot voorzieningen (zoals wonen, werken, onderwijs en recreatie) vanuit het landelijk gebied komt onder druk te staan.
- Energie: er is sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op het goede moment op de goede plek. Leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie zijn in het geding.
- Voorzieningen: een houdbare structuur van bereikbare en voldoende beschikbare voorzieningen staat onder druk.
- Sociaal: de samenstelling en structuren binnen de samenleving veranderen.

4.2.1. Versterken van de regionale samenwerking

Strategisch doel: Wij versterken de Drentse regionale samenwerking

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij werken samen vanuit een Drentse agenda, door te vertalen naar deelregio's en gebieden.
- Wij benutten de bestaande regionale samenwerking met regio's deels buiten Drenthe, zoals de Regio Groningen-Assen en Regio Zwolle.
- Wij gebruiken het gebiedsproces om samen met partners te werken aan de realisatie van ons strategische doel.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Zet de samenwerking in de regio Zwolle en Groningen-Assen voort op basis van een sterke Drentse agenda. Geef positie aan de gemeenten die op dit moment nog niet bij de regionale samenwerking zijn aangehaakt.
- Ontwikkel samen met onze gemeenten en het Rijk een toekomstperspectief voor de Regio Emmen, waar de Nedersaksenlijn integraal onderdeel van uitmaakt.
- Werk samen met de gemeenten aan de versterking van de regiofunctie van de HEMA-steden (sterke stadscentra en regionale voorzieningen).
- Werk samen met onze Duitse partners in de grensstreek aan gezamenlijke opgaven.
- Houd oog voor gebieden en thema's die kunnen worden verbonden aan de regionale samenwerking.

4.2.2. Afspraken maken over verstedelijking

Strategisch doel: Wij willen bijdragen aan leefbare dorpen en steden

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij hanteren het principe dat ruimte voor ontwikkeling zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied wordt gevonden (herstructurerend, transformatie), in combinatie met ruimte voor uitbreiding.
- Wij hanteren het uitgangspunt dat concentratie van industrie, wonen en werken plaatsvindt rondom knooppunten van de netwerken voor energie en mobiliteit (aansluiting hoofdnetwerk).
- Wij wijzen onze steden en goed bereikbare dorpen aan als zoekgebied voor ontwikkeling.
- Wij houden rekening met de gevolgen van de transitie naar een circulaire economie en de noodzaak om (milieu)ruimte strategisch te reserveren voor bijvoorbeeld grote ruimtevragers met toegevoegde waarde voor Drenthe.

- Wij houden bij nieuwe ontwikkelingen rekening met de belastbaarheid van energie-infrastructuur en reserveren ruimte voor maatregelen die bijdragen aan het balanceren van het energienetwerk.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Maak met de gemeenten afspraken over de integrale opgave en de gevolgen voor de regionale programmering van wonen, werken, energie en mobiliteit. Daag gemeenten uit om zoveel mogelijk binnen en aan de rand van bestaande dorpen en steden ruimte te vinden voor nieuwe woningen en nieuwe bedrijvigheid.
- Werk aan een hoogwaardige ontwikkeling van de corridors van hoofdinfrastructuur voor transport en vervoer van personen, materialen, producten en energie tussen stedelijke netwerken binnen en buiten de regio. Bedrijventerreinen langs de A28, A32 en A37, de haven van Meppel, de Euroterminal Emmen-Coevorden, de luchthaven Groningen Airport Eelde en het spoor maken hier onderdeel van uit.
- Werk samen met de gemeenten op regioniveau een kernenstructuur uit, waarbij onderscheid wordt gemaakt in functie van de kernen. Maak samen met de gemeenten een ontwerp voor uitbreiding van steden en goed bereikbare dorpen.
- Stimuleer dat er voldoende betaalbare en duurzame woningen worden gerealiseerd (de juiste woningen voor de juiste doelgroepen op de juiste plek).
- Werk samen met energiepartners aan de verzorging van het Drentse energienetwerk in het kader van het Nationaal Programma Energiesysteem (NPE).
- Werk samen met gemeenten aan de aansluiting van Emmen, Hoogeveen, Meppel en Coevorden op de nationale waterstofbackbone.
- Ondersteun gemeenten bij herstructurering en herontwikkeling (sloop/nieuwbouw) van bestaande bebouwing om daarmee te transformeren naar woningen waar behoefte aan is.
- Ondersteun gemeenten bij de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen naar aantrekkelijke werklandschappen voor ondernemers, werknemers en omwonenden.
- Zorg voor vroegtijdig overleg bij de ontwikkeling van nieuwe locaties.

4.2.3. Bijdragen aan de versterking van de netwerken voor economie, mobiliteit en energie

Strategisch doel: Wij willen bijdragen aan het versterken van de netwerken voor economie, mobiliteit en energie

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij beschouwen de ontwikkeling van het MKB als essentieel voor onze regionale economie.
- Wij werken samen aan een betrouwbaar en toegankelijk mobiliteitsnetwerk dat aansluit bij de vraag, met onderscheid tussen het hoofdnetwerk (stroomwegen, Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-verbindingen en vaarwegen) en het regionale netwerk (fiets, regionaal wegennet en publieke mobiliteit).
- Wij koppelen de energiestromen strategisch aan bestaande infrastructuur en economische clusters, en zetten in op een mix van energiebronnen met zoveel mogelijk verbruik van eigen hernieuwbare bronnen.
- Wij hanteren het uitgangspunt dat elektrificatie de ruggengraat vormt van het toekomstige energiesysteem, aangevuld met decentrale opwek en opslag, energiehubs, collectieve warmtenetten en groene moleculen zoals waterstof en groen gas.
- Wij houden rekening met de ruimtevraag voor energieknooppunten in strategische zones: fysieke locaties in het elektriciteitsnet (veelal nabij hoogspanningsstations), waar infrastructuren samenkomen en elektriciteit wordt getransformeerd of verdeeld.

- Wij sturen op netbewuste nieuwbouw en een energiezuinige gebouwde omgeving, waarbij lokaal mogelijkheden zijn voor warmtenetten, energieopwekking en energieopslag.
- Wij hanteren bij de ruimtevraag voor energie-infrastructuur het uitgangspunt dat draagvlak en ruimtelijke kwaliteit voorop staan en meervoudig ruimtegebruik de norm is.
- Wij geven de voorkeur aan plaatsing van zonnepanelen op daken en binnen of direct naast stedelijk gebied, boven plaatsing in het buitengebied.
- Wij zetten in op betaalbare, gezonde en duurzame mobiliteit met een dekkend netwerk van publieke mobiliteit (trein-, bus-, flex-, vrijwilligers- en deelvervoer), gekoppeld aan actief bewegen (fietsnetwerk, fietssnelwegen) of eigen auto.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Werk samen met partners, op basis van gebiedsprofielen, de samenhang tussen energie, wonen, werken en mobiliteit uit richting (investerings)programma's voor versterking van de netwerken.
 - Werk samen met gemeenten een stapsgewijze strategie uit voor regionale, betrouwbare en flexibele energiesystemen.
 - Werk samen met Rijk en gemeenten, op basis van bereikbaarheidsprofielen, aan een investeringsprogramma om bereikbaarheid op peil te houden.
 - Maak met gemeenten afspraken over de opgave voor woningbouw en volkshuisvesting en stem deze regionaal met elkaar af.
 - Maak met gemeenten afspraken over de opgave voor bedrijventerreinen en detailhandelslocaties en stem deze regionaal met elkaar af.
- Werk samen met gemeenten en sectorpartners aan innovatieomgevingen voor MKB-bedrijven, starters en onderwijsinstellingen. Stimuleer de (door)ontwikkeling van regionale campussen.
- Stimuleer de verbetering van arbeidsproductiviteit en de ontwikkeling en uitwisseling van kennis en toepassing van innovatie.
- Richt de acquisitie op innovatieve, duurzame bedrijven uit focussectoren met een structurele positieve bijdrage aan de regionale of lokale economie.
- Stimuleer de ontwikkeling van energiehub (decentraal energiesysteem) in woonwijken (gebouwde omgeving), bedrijventerreinen, mobiliteitslocaties of in clusters van grote energieverbruikers, zoals Cluster 6-bedrijven.
- Geef invulling aan Publieke Mobiliteit, met oplossingen die aansluiten bij de werkelijke reisbehoeften: toegankelijk, begrijpelijk, veilig, betrouwbaar en betaalbaar.
- Stimuleer slim, duurzaam en veilig gebruik van de netwerken en ondersteun lokale initiatieven.
- Werk aan een verkeersveilige inrichting van onze provinciale infrastructuur en bijbehorende kunstwerken, met zorgvuldig en duurzaam beheer en onderhoud.
- Werk samen met gemeenten en partners aan een gedragsaanpak om het aantal verkeersslachtoffers tot nul te reduceren en duurzame en actieve mobiliteit te stimuleren.
- Werk samen met gemeenten en sectorpartners aan een dekkend netwerk van (semi)publieke laad- en tankinfrastructuur.
- Toets verzoeken voor nieuwe luchtvaartactiviteiten aan de Beleidsnota Luchtvaart en toets de Ontheffingen Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik luchtvaartuigen (TUG) aan de Beleidsregel TUG.

4.2.4. Bijdragen aan een vitale samenleving en een aantrekkelijk leefomgeving

Strategisch doel: Wij willen bijdragen aan een aantrekkelijke omgeving voor wonen, werken en vrije tijd.

Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten

- Wij werken samen met gemeenten, instellingen en andere noordelijke samenwerkingspartners aan een vitale samenleving waar brede welvaart centraal staat.
- Wij zetten in op het creëren van aantrekkelijke en vitale centrumgebieden van steden en dorpen.
- Wij bieden in de dorpen ruimte voor de lokale behoefte aan wonen en werken, passend bij de aard en schaal van het dorp.
- Wij zijn selectief met bouwen in het buitengebied.
- Wij sturen op woningbouw die aansluit bij de behoefte van nu en later en woningbouw die leidt tot het versterken van gemeenschappen.
- Wij geven prioriteit aan meer duurzame vormen van mobiliteit (lopen, fietsen en OV) door toepassing van het STOMP-ordeningsprincipe (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, Mobiliteitsdiensten, Privéauto).
- Wij hanteren de principes voor duurzaam veilige inrichting van het verkeersnetwerk.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Monitor de ontwikkeling van de brede welvaart in Drenthe en stuur samen met onze partners bij waar nodig.
- Stimuleer gemeenten om met nieuwbouw, herstructurering en transformatie een impuls te geven aan een klimaatadaptieve en natuurinclusieve inrichting, het bevorderen van sociale cohesie, het verminderen van eenzaamheid en het bevorderen van bewegen.
- Stimuleer het gebruik van regionaal geproduceerde circulaire/biobased bouwmaterialen.
- Stel samen met de gemeenten per locatie vast welke mogelijkheden er zijn om bestaande zon- en windparken te continueren, optimaliseren, verplaatsen of repoweren.
- Werk samen met gemeenten aan de ontwikkeling van woonplannen, kwaliteitsverbetering en verduurzaming van bestaande woningvoorraad en het verbeteren van bereikbaarheid.
- Werk samen met wegbeheerders aan een duurzaam veilige inrichting van het mobiliteitsnetwerk, waarbij onderscheid wordt gemaakt in wegcategorieën (stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangs-wegen) en wijs nieuwe hoogwaardige OV- en fietsverbindingen aan ten behoeve van de ontwikkeling van nieuwe knooppunten voor publieke mobiliteit.
- Stimuleer initiatieven van verenigde bewoners en bedrijven in de ontwikkeling van decentrale energieprojecten, waarbij lokaal zeggenschap en eigenaarschap centraal staat.

4.3. Een mooi, schoon, gezond en veilig Drenthe

Onze ambitie

Drenthe is uniek door de samenhang van haar landschap, dorpen, steden en sterke gemeenschapszin. Het karakteristieke cultuurlandschap - gevormd door generaties

Drenten - is de basis van onze identiteit én het kapitaal waarmee we onze toekomst vormgeven. Wij bouwen aan een Drenthe waar verleden en toekomst hand in hand gaan: een provincie waarin mens en omgeving in balans zijn, waar iedere Drent zich thuis voelt, en waar de leefomgeving uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.

Ons landschap is niet alleen een decor, maar het fundament van onze samenleving. Het vertelt het verhaal van onze geschiedenis - van hunebedbouwers tot verveners en van agrarische ontginningen tot TT - en vormt de ruimte waarin nieuwe opgaven landen. Het landschap is voortdurend in beweging en ontwikkeling. Het is de leefomgeving van alle Drenten, ons erfgoed én onze nalatenschap. We investeren daarom in een toekomstgericht landschap dat ruimte biedt aan water, landbouw, natuur, recreatie, energie, wonen en werken. Zo beschermen en versterken we de waarden die onze identiteit dragen. We doen dat samen met partners en initiatiefnemers, vanuit ontwerpkracht, samenwerking en kwaliteit; door vroegtijdig in gesprek te gaan en vanuit een vernieuwde kwaliteitscultuur.

We benutten de identiteit en kwaliteit van gebieden en ondersteunen de gemeenschap bij ontwikkelingen. Door erfgoed en bestaande kwaliteiten te combineren met nieuwe initiatieven, behouden of versterken we het eigen karakter van een gebied. Zo ontstaat ruimte voor vernieuwing en blijft Drenthe herkenbaar, met gebiedseigen oplossingen.

Wij werken daarbij met kwaliteitsdragers: de elementen die de identiteit van onze landschappen bepalen, de verbondenheid van inwoners met hun dorp, stad of streek versterken, en Drenthe aantrekkelijk maken voor bezoekers. De zes kwaliteitsdragers zijn:

1. stilte en duisternis
2. onbebouwde ruimte
3. groen en biodiversiteit
4. ruimtelijk erfgoed
5. archeologisch erfgoed
6. de natuurlijke ondergrond

Zonder kwaliteitsdragers is er geen landschap. We willen deze waarden koesteren en verankeren, nieuwe plannen voorzien van omgevingskwaliteit, en trots en kwaliteit vanzelfsprekend maken in onze Drentse ontwerp- en kwaliteitscultuur. Een gezonde leefomgeving vraagt om schone lucht, bodem en water, én om een inrichting die uitnodigt tot gezond gedrag: bewegen, ontmoeten, ontspannen en zorg voor elkaar.

Het Drentse landschap is altijd samen gemaakt: door boeren, bewoners, ondernemers en terreinbeheerders. Ook nu willen we die gezamenlijke kracht versterken. Lokale initiatieven, vrijwilligers en coöperaties spelen ook een belangrijke rol in het beheer van landschap en leefomgeving.

Maatschappelijke opgaven

- Ruimtelijke druk op landschap: behoud en versterking van de kwaliteit van het Drentse landschap bij toenemende druk door woningbouw, landbouw, economie, energie en infrastructuur.
- Milieu- en omgevingskwaliteit: zorgen voor schone bodem, water en lucht, stiltegebieden stil houden en hinder door geluid, licht, stof of trillingen beperken.
- Veiligheid en ondermijning: het beschermen van de leefomgeving tegen onveilige situaties, milieurisico's en criminele ondermijning.
- Gezondheid en leefstijl: de leefomgeving zodanig inrichten dat deze bijdraagt aan de gezondheid van inwoners.
- Sociale samenhang en eigenaarschap: versterken van de betrokkenheid van inwoners bij hun landschap en leefomgeving.

Strategisch langetermijndoel

Wij willen bijdragen aan het behoud en de versterking van de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het Drentse landschap, een landschap waarin verleden en toekomst hand in hand gaan. Daarbij streven wij naar een schone en veilige leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag en ontmoeting.

Wij hanteren daarbij de volgende uitgangspunten

- Wij willen dat nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan de aantrekkelijkheid van onze leefomgeving en ons landschap. Wij benutten ontwerpkracht en ontwikkelen een kwaliteitscultuur, zodat inwoners zich thuis

blijven voelen, trots kunnen zijn op hun veranderende omgeving en ons landschap aantrekkingskracht houdt voor bezoekers en mensen en bedrijven die zich hier willen vestigen.

- Wij zien het landschap als drager van identiteit; de Drentse trots op erfgoed, UNESCO-Werelderfgoed en geoparkgebieden en nationale parken dragen we actief uit.
- Wij beschouwen de kwaliteitsdragers van het Drentse landschap als basis voor ruimtelijke keuzes en gebiedsontwikkeling. We beschermen bepalende structuren en elementen met cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden, groenstructuren met biodiversiteitswaarden, onbebouwde gebieden, en gebieden met stilte en duisternis via regels in de Omgevingsverordening.
- Wij zetten landschapsontwikkeling in om harde overgangen tussen landbouw en natuur en tussen verstedelijking en landelijk gebied te verzachten en om de biodiversiteit buiten de natuurgebieden te versterken.
- Wij willen met de inrichting van onze leefomgeving de gezondheid van onze inwoners bevorderen en aanzetten tot gezond gedrag. We dragen bij aan sterke gemeenschappen via het verenigingsleven, woonwijkontwikkeling, ontmoeting, maatschappelijke en culturele voorzieningen.
- Wij richten onze leefomgeving zo veilig mogelijk in, met aandacht voor verkeersveiligheid (inclusief luchtvaart), het voorkomen van milieurampen en natuurbranden en veilig gebruik van de ondergrond.
- Wij willen met de inrichting van de leefomgeving ondermijnende criminaliteit zo veel mogelijk voorkomen.
- Wij zorgen dat voor de milieu- en veiligheidsthema's waarvoor wij verantwoordelijk zijn minimaal aan de gestelde normen wordt voldaan, en dat achteruitgang in kwaliteit wordt voorkomen.

Wij vragen Gedeputeerde Staten

- Ontwikkel een integraal Programma Landschap en Omgevingskwaliteit dat:
 - de Drentse kwaliteitsdragers van het landschap beschermt en versterkt.
 - inspiratie en ontwerpkracht mobiliseert.
 - heldere communicatie bevordert over de betekenis van ons landschap.
- Stel de landschappelijke hoofdstructuur vast en werk uit hoe deze structuur wordt benut bij planontwikkeling en met welk instrumentarium.
- Ontwikkel een Drentse standaard voor ruimtelijke kwaliteitsafwegingen samen met gemeenten en ontwerpers, om bij nieuwe ontwikkelingen vroegtijdig kwaliteit, gezondheid en veiligheid te borgen.
- Werk samen aan dorps- en stadsranden: begeleid verandering met landschapsontwerp en bescherming van waardevolle randen waar dorp en landschap samenkomen. Faciliteer bij groeikernen en steden een masterplan voor ontwikkeling met kwaliteit en inpassing.
- Formuleer visie en handreikingen op overige veranderingsprocessen in het landschap, zoals veranderende erven, hoogbouw, of energie-infrastructuur.
- Ontwikkel plannen die meerdere opgaven of doelen verbinden, plannen met een plus. De meervoudigheid en het multifunctioneel gebruik van het landschap biedt vele handvatten daarvoor.
- Zet in op gezonde leefomgevingen:
 - Maak bewegen en ontmoeten vanzelfsprekend bij de inrichting van woonwijken, dorpen en buitengebieden
 - Stimuleer "beweegvriendelijke ruimte" via dorpsommetjes, fietsroutes en groene verbindingen.
- Ondersteun kennisoverdracht over landschap, cultuurhistorie en erfgoed, en deel inspirerende voorbeelden.
- Stimuleer lokaal eigenaarschap: ondersteun landschapsbeheer door bewoners, coöperaties en grondeigenaren met financiële en organisatorische middelen.
- Monitor de ontwikkeling van landschap en leefomgeving: ontwikkel een Drentse Leefomgevingsmonitor met indicatoren voor landschap, omgevingskwaliteit en gezondheid.
- Verbind gezondheid en landschap: koppel landschapsontwikkeling aan recreatie, omgevingskwaliteit en vitaliteit van inwoners; gezonde mensen in een gezond landschap.
- Werk nader uit hoe de provincie kan bijdragen aan het verbeteren van de volksgezondheid.

Het Drentse landschap en culturele identiteit

“Hier kom ik weg, hier ben ik thuis”

Het landschap is dat wat we om ons heen zien: het waarneembare deel van de aarde. Het ontstaat uit de samenhang en wederzijdse beïnvloeding van de abiotische natuur (klimaat, reliëf, water, bodem), de levende natuur (planten en dieren) en de mens. Het landschap is daarmee altijd het resultaat van natuur én cultuur.

Het landschap heeft een intrinsieke waarde. Het bepaalt hoe we de ruimte beleven, vertelt ons hoe onze voorouders met hun omgeving omgingen en heeft daarmee historische betekenis. Het landschap van onze jeugd wordt gekoesterd, roept herinneringen op en draagt, mede door zijn kwaliteit, bij aan ons welbevinden.

Het Drentse landschap is dynamisch. Natuur en cultuur zijn voortdurend in beweging: Omdat het grotendeels uit levend materiaal bestaat, verandert het met de seizoenen en de jaren. Ook onze cultuur, de manier waarop we de ruimte gebruiken, laat sporen na. Oude elementen zoals essen, monumentale boerderijen en klinkerwegen bestaan naast moderne verschijnselen als windmolens, hoogspanningsmasten en antennes. Die spanning tussen oud en nieuw, natuur en cultuur, ecologie en economie maakt het Drentse landschap boeiend en levendig.

Landschap als drager van identiteit en economie

De culturele identiteit van Drenthe wordt vaak diep emotioneel beleefd: “hier kom ik weg, hier ben ik thuis.” Het landschap speelt daarin een cruciale rol. Het is niet alleen onze leefomgeving, maar ook een dragende kracht voor de Drentse economie.

Het landschap biedt een aantrekkelijke basis voor recreatie en toerisme, vruchtbare gronden voor agrarische productie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven. Het bepaalt de waarde van onroerend goed en de aantrekkelijkheid van dorpen en steden, en draagt zo bij aan de brede welvaart in de regio. Het landschap is daarmee niet slechts het decor waarin economische activiteiten plaatsvinden, maar een drager van economische, ecologische en culturele waarden die elkaar versterken.

Het Drentse landschap is de erfenis van talloze generaties; ons grootste erfgoed. Het is leefgebied voor planten en dieren en een blijvende bron van schoonheid, identiteit en inspiratie.

Het Drentse landschap als levende geschiedenis

Het Drentse landschap laat zich verbeelden als een oude viltten hoed. Het Drents Plateau vormt de bolling van de hoed met deuken (de ruggen) en scheuren (de uitgesleten beekdalen). Oorspronkelijk behoort het Plateau tot de hogere delen van Nederland en vormde het de oudste basis voor bewoning in Noordoost-Nederland. De laaggelegen rand van de hoed bestaat uit grotendeels afgegraven hoogveengebieden en, in het noorden en zuidwesten, uit laagveen-gebieden. Deze verschillen in ondergrond zorgen voor een rijk en gevarieerd planten- en dierenleven en voor een divers nederzettingsspatroon.

Het Drentse landschap heeft een eigen gezicht, gevormd door eeuwenlange tradities van mensen die met kennis, vakmanschap en zorg hun omgeving hebben ingericht en aangepast aan de omstandigheden van hun tijd. Om het landschap ook in de toekomst leesbaar en beleefbaar te houden, is het van belang dat wij met dezelfde zorg en betrokkenheid omgaan met de natuurlijke en culturele waarden die ons landschap kenmerken.

Gebaseerd op die traditie en de natuurlijke omstandigheden onderscheiden we in Drenthe een zestal landschapstypen: het hoger gelegen Esdorpenlandschap op het Drents Plateau, het esgehuchtenlandschap langs de Reest, de Koloniën van Weldadigheid, en aan de randen van Drenthe de lager gelegen wegdorpenlandschappen van de laag- en randveenontginning en de veenkoloniën.

5. Participatie: samen werken aan de Horizon van Drenthe

We geven de nieuwe Omgevingsvisie samen met inwoners, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners vorm. Door verschillende doelgroepen te betrekken, laten we zien dat we als provincie niet alleen oog hebben voor de uitdagingen en kansen van nu, maar ook voor andere ideeën, ervaringen en wensen. Zo zorgen we ervoor dat beleidskeuzes transparant, begrijpelijk en uitvoerbaar zijn.

Onze participatieaanpak is uitgewerkt in vijf sporen*. Met deze aanpak zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk mensen de kans krijgen om mee te denken en invloed uit te oefenen op de toekomst van Drenthe.

Spoor 1 – Benutten van wat er al is

Drenthe heeft een sterke traditie van samenwerking tussen bewoners, organisaties en overheden. We maken gebruik van bestaande bouwstenen uit eerder beleid en lopende beleids- en participatietrajecten. Zo voorkomen we dubbel werk en bevragen we inwoners en organisaties niet onnodig vaak. De inzichten en ervaringen uit deze trajecten vormen de basis voor de nieuwe Omgevingsvisie.

Spoor 2 – Jongeren geven richting

Bij het opstellen van de Contourennota hebben we jongeren nadrukkelijk betrokken, omdat zij de (volwassen) gebruikers van Drenthe in 2050 zijn. Hun frisse blik helpt ons om keuzes te maken die ook voor toekomstige generaties goed uitpakken. In de zomer van 2024 voerden we met, voor en door jongeren een jongerencampagne uit. Ruim 460 jongeren deden mee via een digitale enquête (ongeveer 120 reacties) en straatinterviews (341 gesprekken).

De centrale vraag was: "Hoe houden we Drenthe in de toekomst aantrekkelijk voor jou?" De inzichten uit deze campagne zijn meegenomen als input voor de Contournota en vormen daarmee een belangrijke bouwsteen voor de concept-Omgevingsvisie.

Spoor 3 – Inwoners van Drenthe

Inwoners, ondernemers en organisaties denken op veel plekken al mee via lopende trajecten. Daarnaast halen we met een gerichte inwonerspeiling reacties op over de concept-Omgevingsvisie. Zo krijgen we meer inzicht in wat inwoners belangrijk vinden bij de keuzes die we moeten maken voor de toekomst. De opbrengst verwerken we in de ontwerp-Omgevingsvisie.

* Zie ook www.provincie.drenthe.nl/nieuweomgevingsvisie

Spoor 4 – Medeoverheden

Voor een toekomstbestendige Omgevingsvisie is samenwerking met andere overheden cruciaal. Daarom werken we gedurende het gehele traject al intensief samen met de twaalf Drentse gemeenten, de waterschappen en de buurgemeenten en -provincies. Onze Duitse burens betrekken we op relevante onderdelen. We organiseerden onder meer vijf symposia, Drentse Horizoncafés, een bestuurlijk Horizontdiner en ambtelijke meeschrijfsessies.

Spoor 5 – Vakprofessionals en maatschappelijke organisaties

We benutten de kennis en ervaring van professionals en organisaties die actief zijn op het gebied van ondernemen, onderwijs en maatschappelijke thema's. Ook inwoners die in hun werkveld deskundig zijn – bijvoorbeeld bij adviesbureaus of overheden – leveren waardevolle input. Via gesprekken, Drentse Horizoncafés en de bijeenkomst "Horizon in Zicht" vragen we hen om te reflecteren op het concept en mee te denken over de inhoud.

Participatie: vervolg

Tijdens de bijeenkomst "Horizon in Zicht" op 4 december bespreken we dit concept met partners uit de sporen 4 en 5. De inwonerspeiling en de uitkomsten van Horizon in Zicht leveren input op voor de ontwerp-Omgevingsvisie.

Na vrijgave door Provinciale Staten wordt de ontwerpvisie, samen met de Impactanalyse Brede Welvaart, ter inzage gelegd. Via een brede inzet van communicatiekanalen informeren we inwoners, organisaties en andere belanghebbers, en nodigen we iedereen uit om te reageren.

[PM Visualisatie van het participatieproces]

CONCEPT